

Visiestuk -12

Het kind in de Bijbel¹

In Bijbelse tijden was de verhouding tussen ouders en kinderen fundamenteel anders dan in de onze. Zo heeft de vader bijvoorbeeld absoluut gezag. De verschillen leiden er zelfs toe dat familieverhoudingen in de Bijbelse geschiedenis bevreemding op kunnen roepen bij moderne (jeugdige) lezers.

Het Hebreeuws en Grieks kent verschillende woorden voor 'kind'. Bekend zijn de Hebreeuwse woorden 'ben' en 'bat' (resp. zoon en dochter), die we in veel namen tegenkomen (Benjamin, Bathseba). Elk woord heeft weer zijn eigen betekenis, vaak gaat het om nuanceverschillen.

Oude Testament

Kinderen zijn in het Oude Testament heel belangrijk. Kinderen bieden de mens een manier van voortbestaan.² Onvruchtbaarheid was dan ook moeilijk.³ Ouderschap gaf aanzien. Kinderen zijn een zegen van God. De uitdrukking 'zonen en dochters' komt in het Oude Testament vaak voor om de zegen van God uit te drukken.⁴ Dochters hebben wel niet gelijke rechten als zonen, maar als een vader alleen dochters naliet, mochten zij erven.⁵

Bij de feesten hebben kinderen een bijzondere plaats; dan vindt de 'catechese' van Israël plaats, al gedenkende, vierende, doende.⁶ Vaak klinkt dat Gods daden moeten worden 'gedacht' en niet vergeten mogen worden door volgende generaties. Ook gedenktekenen zijn een voorbeeld van dit bijzondere onderwijs aan de kinderen.⁷

Opvoeding is volgens het Oude Testament een taak van beide ouders.⁸ Het ging er in de gezinnen streng aan toe en lichamelijke straf en tuchtiging werd gezien als teken van liefde.⁹ Dit sluit overigens de liefde en intimiteit niet uit!¹⁰

¹ Informatie ontleend aan 'Woordenboek voor bijbellezers', dr. A. Noordegraaf (red.)

² 2 Sam. 18:18 "Absalom nu had genomen, en in zijn leven voor zich opgericht een pilaar, die in het koningsdal is; want hij zeide: Ik heb geen zoon, om aan mijn naam te doen gedenken; en hij had dien pilaar genoemd naar zijn naam."

³ 1 Sam. 1:8 "Toen zeide Elkana, haar man: Hanna, waarom weent gij, en waarom eet gij niet, en waarom is uw hart kwalijk gesteld? Ben ik u niet beter dan tien zonen?"

⁴ Bijv. Gen. 46:15 "Dit zijn de zonen van Lea, die zij Jakob geboort heeft in Paddan-Aram, met Dina zijn dochter; al de zielen zijner zonen en zijner dochteren waren drie en dertig."

⁵ Num. 2:7-11

⁶ Zie voor het woord 'gedenken': Deut. 32:7; Neh.9; Ps.78:6; Ps. 105:5-8

⁷ Zie bijv. Joz.4

⁸ Gen. 18:9; Spr. 1:8 "Mijn zoon! hoor de tucht uws vaders, en verlaat de leer uwer moeder niet."

⁹ Spr. 13:24 "Die zijn roede inhoudt, haat zijn zoon; maar die hem liefheeft, zoekt hem vroeg met tuchtiging."

¹⁰ Zie 2 Sam. 12:3 "Maar de arme had gans niet dan een enig klein ooilam, dat hij gekocht had, en had het gevoed, dat het groot geworden was bij hem, en bij zijn kinderen tegelijk; het at van zijn bete, en dronk van zijn beker, en sliep in zijn schoot, **en het was hem als een dochter.**"

Ouders hebben gezag omdat ze geroepen zijn hun kinderen de weg naar de Heere en naar het leven te wijzen. De eerbied die een kind aan zijn ouders verschuldigd is, heeft ook grenzen.¹¹

Nieuwe Testament

Samen met vrouwen en gehandicapten nemen kinderen een grote plaats in bij de Heere Jezus. In de samenleving van die tijd hadden deze groepen weinig betekenis.¹² Juist de kinderen worden door de Heere Jezus gezegend.¹³ Zij vallen binnen de categorie van hen die niet zelf tot Jezus kunnen komen, maar gebracht moeten worden.

Het Nieuwe Testament roept de kinderen op hun ouders te eren. Dit is in lijn met het Oude Testament en de gewoonte van die tijd. De vader heeft verantwoordelijkheid over de kinderen; zo beslist hij over de godsdienstige status van zijn kinderen en is verantwoordelijk voor hun geloof.¹⁴ Denk ook aan wat bij de doop gebeurde, men werd gedoopt ‘met het huisgezin’.¹⁵

Het begrip kind wordt ook figuurlijk gebruikt. Zo spreekt Paulus gemeenten aan als zijn kind.¹⁶ Ook de uitdrukking ‘kind van God’ komt veel in het Nieuwe Testament voor.

Tot slot

Kinderen zijn een zegen, een geschenk van God. We mogen ons verwonderen over God en Zijn goede gaven. Ouderlijk gezag en kinderlijke gehoorzaamheid zijn geen doelen op zich, maar dienen de voortgang van het leven, willen de weg naar God wijzen. Gezag in de opvoeding blijft onmisbaar, vanwege de hoge roeping die ouders volgens de Bijbel hebben. Een andere Bijbelse lijn is dat de zorg aan kinderen, in al hun kwetsbaarheid, veel aandacht mag ontvangen.

Opvoeding¹⁷

Christelijke ouders willen hun kinderen een godsdienstige opvoeding geven. Dit heeft gevolgen voor de keuzes die binnen de opvoeding gemaakt worden. In het hele leven zullen ouders een andere levensstijl hebben tegenover de kinderen dan niet-christelijke ouders. Het heeft te maken met kleine en grote keuzes die elke dag gemaakt moeten worden, met

¹¹ Zie bijv. Asa, 1 Kon.15:13 “Ja, zelfs zijn moeder Máächa zette hij ook af, dat zij geen koningin ware, omdat zij een afgrijselijken afgod in een bos gemaakt had.”

¹² Als voorbeeld wordt verwezen naar de gemeenschap van Qumran, waar deze groepen zelfs uitgesloten zijn van de gemeenschap.

¹³ Mark. 10:13-16

¹⁴ Tit. 1:5 “Indien iemand onberispelijk is, éner vrouwe man, **gelovige kinderen hebbende**, die niet te beschuldigen zijn van overdadigheid, of ongehoorzaam zijn.”

¹⁵ Bijv. Hand. 16:34

¹⁶ 1 Thess. 2:11-12

¹⁷ Informatie onder meer ontleend aan ‘Met kinderen onderweg. Wegwijzer voor geloofsopvoeding in het gezin.’ Marja Bos-Meeuwen en Henk van Dam (red.)

woorden en daden. Godsdienstige opvoeding omvat daarnaast alles wat ertoe bijdraagt het christelijk geloof vorm en inhoud te geven. Te denken valt aan zingen, bidden, Bijbellezen.

Bij het nadenken over (godsdienstige) opvoeding zijn de volgende punten van belang:

- Opvoedingsdoel: wat is je verlangen?
- Opvoeden is laten groeien en ontwikkelen
- Opvoeden is wachten en verwachten
- Opvoeden is richting en ruimte geven
- Opvoeden is verantwoordelijkheid geven

Het gezin neemt een belangrijke, zo niet onmisbare plaats in bij de opvoeding van kinderen. De Heere God heeft het gezin gegeven om kinderen op te laten groeien. In het gezin leert een kind zijn identiteit, waarden en normen ontwikkelen. Er zijn echter nog meer taken aan het gezin toe te schrijven:

- Het voorleven van Wie de Heere is, uitbeelden van het vaderschap van God
- Het bidden om (en doorgeven van, zoals een joodse vader de zegen uitsprak over zijn gezin) de zegen van God
- Het geven van onderricht over de Heere en Zijn dienst¹⁸

Onder Gods zegen mogen kinderen binnen de bescherming van het gezin opgroeien tot Zijn eer. Niet als iets vanzelfsprekends, maar uit genade! Hij is de God van het verbond, Die juist ook door de geslachten werken wil.

De ontwikkelingspsychologie

De punten die hieronder weergegeven worden zijn slechts enkele facetten van de ontwikkelingspsychologie. Ze hebben betrekking op de ontwikkeling van het kind in relatie tot God en het geloof.

Ontwikkeling 0-3 jarigen

- Huidgevoelig, nadruk ligt bij het belang van koesteren, ook als het om geloofszaken gaat
- 'Geen' zondebesef en geloof. Zie hiervoor D.L. 1, art. 17.¹⁹
- Gewoonten zijn heel belangrijk
- Gehoorzamen vanwege opvoeder

¹⁸ Zie bijv. Deut. 6:5-7; Ex.12:26-28

¹⁹ "Nademaal wij van de wil Gods uit Zijn Woord moeten oordelen, hetwelk getuigt dat de kinderen der gelovigen heilig zijn, niet van nature, maar uit kracht van het genadeverbond, in hetwelk zij met hun ouderen begrepen zijn ... (enz.)"

Ontwikkeling 3-6 jarigen

- Gevoelsaspect blijft belangrijk
- Geen begrip van afstand/tijd, vooral eenvoudige verhalen
- 'Geen' zondebesef
- Geen innerlijke motivatie voor gehoorzaamheid; nog steeds gehoorzamen vanwege de opvoeder

Ontwikkeling 6-9 jarigen

- Moeilijkere verhalen kunnen verteld worden
- Gewetensvorming neemt een aanvang
- Begrip van goed en kwaad ontwikkeld zich
- Zondebesef en schuldgevoelens worden meer en meer beleefd
- Contact met God nog heel gevoelsmatig

Ontwikkeling 9-12 jarigen

- Begrip voor samenhang verbanden, ingewikkeldere Bijbelgedeelten kunnen aan bod komen
- Leergierig, dé tijd om veel uit het hoofd te leren
- Geheugen sterk ontwikkeld
- Regels worden letterlijk genomen, uitleg is belangrijk
- Zondebesef ontwikkelt zich (verder)